

Olimpiada Națională de Matematică

Etapă Finală, Constanța, 3 Aprilie 2012

CLASA a X-a

Soluții și bareme orientative

Problema 1. Fie mulțimea $M = \{z \in \mathbb{C} \mid |z| = 1, \operatorname{Re} z \in \mathbb{Q}\}$. Demonstrați că în planul complex există o infinitate de triunghiuri echilaterale care au toate afixele vârfurilor în mulțimea M .

Soluție. Fie $z = a + bi$ un număr complex din M . Atunci $a \in \mathbb{Q}$ și $a^2 + b^2 = 1$. Un triunghi echilateral cu afixele vârfurilor în mulțimea M , dintre care unul egal cu z , are celelalte două vârfuri în punctele de afixe

$$z(-1/2 \pm (i\sqrt{3})/2),$$

..... **2 puncte**
numere având părțile reale egale cu $-a/2 \pm (b\sqrt{3})/2$. Cum $a \in \mathbb{Q}$, rezultă că $-a/2 \pm (b\sqrt{3})/2 \in \mathbb{Q}$ dacă și numai dacă $b\sqrt{3} \in \mathbb{Q}$.

..... **1 punct**
Fie $q = b/\sqrt{3} \in \mathbb{Q}$. Problema revine la a demonstra că există o infinitate de soluții $(a, q) \in \mathbb{Q} \times \mathbb{Q}$ ale ecuației $a^2 + 3q^2 = 1$, i.e. ecuația $m^2 + 3n^2 = p^2$ admite o infinitate de soluții $(m, n, p) \in \mathbb{N} \times \mathbb{N} \times \mathbb{N}$.

..... **1 punct**
Cum $3n^2 = (p - m)(p + m)$, căutăm soluții pentru care $p - m = 3$ și $p + m = n^2$. Avem $n^2 = 2m + 3$, deci n este impar.

..... **1 punct**
Alegând $n = 2k + 1, k \in \mathbb{N}^*$, obținem $m = 2k^2 + 2k - 1$ și $p = 2k^2 + 2k + 2$. Atunci $a = (2k^2 + 2k - 1)/(2k^2 + 2k + 2)$, $b = ((2k + 1)\sqrt{3})/(2k^2 + 2k + 2)$, iar $z = a + bi$ are modulul 1 și $a, b > 0$, deci triunghiul echilateral cu un vârf în z este unic determinat. Cum $k \in \mathbb{N}^*$ este ales arbitrar, rezultă că există o infinitate de triunghiuri cu proprietatea cerută.

..... **2 puncte**

Problema 2. Se consideră trei numere complexe a, b și c , astfel încât $a + b + c = 0$ și $|a| = |b| = |c| = 1$. Demonstrați că $3 \leq |z - a| + |z - b| + |z - c| \leq 4$, oricare ar fi numărul complex z , cu $|z| \leq 1$.

Soluție. Considerăm punctele A, B, C și M având afixele a, b, c și respectiv z . Atunci triunghiul ABC este echilateral, înscris în cercul de rază 1 centrat în originea O a planului complex.

..... **1 punct**
Pentru inegalitatea din stânga, avem succesiv

$$\begin{aligned} \sum |z - a| &= \sum |\bar{a}| |z - a| = \sum |\bar{a}z - \bar{a}a| \geq \\ &\geq \left| \sum (\bar{a}z - 1) \right| = |z(\sum \bar{a}) - 3| = 3. \end{aligned}$$

..... **2 puncte**

Demonstrăm inegalitatea din dreapta. Considerăm o coardă care trece prin M și fie P, Q punctele sale de intersecție cu cercul circumscris triunghiului ABC . Fie p și q afixele punctelor P și Q . Există $\alpha \in [0, 1]$ astfel ca $m = \alpha p + (1 - \alpha)q$. Prin urmare

$$\sum |z - a| = \sum |\alpha p + (1 - \alpha)q - a| \leq \alpha \sum |p - a| + (1 - \alpha) \sum |q - a|,$$

deci

$$\sum |z - a| \leq \max \left\{ \sum |p - a|, \sum |q - a| \right\}.$$

..... **2 puncte**

Fără a restrânge generalitatea, presupunem că $\max \{ \sum |p - a|, \sum |q - a| \} = \sum |p - a|$ și că P este poziționat pe cerc între A și C . Din identitatea lui Ptolemeu obținem $PA + PC = PB$, adică $|p - a| + |p - c| = |p - b|$. Atunci $\sum |z - a| \leq \sum |p - a| = 2|p - b| \leq 4$, ceea ce trebuia demonstrat.

..... **2 puncte**

Notă. Egalitatea din membrul stâng se realizează în cazul $z = 0$, iar pentru membrul drept dacă $z \in \{-a, -b, -c\}$.

Problema 3. Fie numerele reale a și b , cu $0 < a < b$. Demonstrați:

- a) $2\sqrt{ab} \leq \frac{x+y+z}{3} + \frac{ab}{\sqrt[3]{xyz}} \leq a+b$, pentru $x, y, z \in [a, b]$.
- b) $\left\{ \frac{x+y+z}{3} + \frac{ab}{\sqrt[3]{xyz}} \mid x, y, z \in [a, b] \right\} = [2\sqrt{ab}, a+b]$.

Soluție. a) Aplicând inegalitatea mediilor obținem

$$\frac{x+y+z}{3} + \frac{ab}{\sqrt[3]{xyz}} \geq \sqrt[3]{xyz} + \frac{ab}{\sqrt[3]{xyz}} \geq 2\sqrt{ab}.$$

..... **1 punct**

Din inegalitatea mediilor avem

$$\frac{x+y+z}{3} + \frac{ab}{\sqrt[3]{xyz}} \leq \frac{x+y+z}{3} + \frac{ab(1/x + 1/y + 1/z)}{3} = \frac{1}{3}(f(x) + f(y) + f(z)),$$

..... **1 punct**

unde $f : (0, \infty) \rightarrow (0, \infty)$, $f(t) = t + \frac{ab}{t}$. Avem

$$t(a+b-f(t)) = (b-t)(t-a) \geq 0, t \in [a, b],$$

de unde rezultă că $f(t) \leq a+b$, $t \in [a, b]$.

..... **1 punct**

Atunci $f(x) + f(y) + f(z) \leq 3(a+b)$, de unde rezultă $\frac{x+y+z}{3} + \frac{ab}{\sqrt[3]{xyz}} \leq a+b$.

..... **1 punct**

b) Conform punctului anterior, este suficient să demonstrăm că intervalul $[2\sqrt{ab}, a + b]$ este inclus în mulțimea din membrul stâng. Vom arăta că

$$[2\sqrt{ab}, a + b] \subset f([a, b]).$$

Pentru aceasta, fie $s \in [2\sqrt{ab}, a + b]$. Ecuația $f(t) = s$ este echivalentă cu $t^2 - st + ab = 0$. Deoarece $s \geq 2\sqrt{ab}$, discriminantul $s^2 - 4ab$ este pozitiv, deci ecuația admite soluții reale,

..... **1 punct**
care aparțin intervalului $[a, b]$.

..... **1 punct**
Alegând $x = y = z = \frac{s \pm \sqrt{s^2 - 4ab}}{2}$ obținem $\frac{x+y+z}{3} + \frac{ab}{\sqrt[3]{xyz}} = s$, de unde rezultă cerința.

..... **1 punct**

Problema 4. Fie n și m două numere naturale, $m \geq n \geq 2$. Determinați numărul funcțiilor injective $f : \{1, 2, \dots, n\} \rightarrow \{1, 2, \dots, m\}$ cu proprietatea că există și este unic un număr $i \in \{1, 2, \dots, n-1\}$ pentru care $f(i) > f(i+1)$.

Soluție. Problema cere determinarea numărului de funcții care sunt strict crescătoare pe mulțimile $\{1, 2, \dots, i-1, i\}$ și pe $\{i+1, i+2, \dots, n\}$, dar care nu sunt strict crescătoare pe mulțimea $\{1, 2, \dots, n\}$.

..... **1 punct**
Imaginea unei funcții injective $f : \{1, 2, \dots, n\} \rightarrow \{1, 2, \dots, m\}$ este o mulțime cu exact n elemente. Pentru o funcție $f : \{1, 2, \dots, n\} \rightarrow \{1, 2, \dots, m\}$ cu proprietatea cerută notăm cu A imaginea sa și fie g unica funcție strict crescătoare de la A la $\{1, 2, \dots, n\}$. Evident, g este funcție bijectivă.

Rezultă că $h = g \circ f : \{1, 2, \dots, n\} \rightarrow \{1, 2, \dots, n\}$ este o funcție bijectivă cu proprietatea din enunț. Într-adevăr, fie $i \in \{1, 2, \dots, n-1\}$ pentru care $f(1) < \dots < f(i)$, $f(i) > f(i+1)$ și $f(i+1) < \dots < f(n)$. Cum g este funcție strict crescătoare, deducem că $g(f(1)) < \dots < g(f(i))$, $g(f(i)) > g(f(i+1))$ și $g(f(i+1)) < \dots < g(f(n))$, adică $h(1) < \dots < h(i)$, $h(i) > h(i+1)$ și $h(i+1) < \dots < h(n)$.

..... **1 punct**
Vom arăta că funcției h îi corespunde unic o submulțime M a mulțimii $\{0, 1, 2, \dots, n\}$, alta decât $\emptyset$, $\{1\}$, $\{1, 2\}$, ..., $\{1, 2, \dots, n\}$.

Pentru fiecare $i \in \{0, 1, 2, \dots, n\}$, alegem o submulțime M a mulțimii $\{1, 2, \dots, n\}$ având i elemente. Funcția h este unic determinată de n -uplul $(h(1), h(2), \dots, h(n))$, care se obține ordonând crescător mai întâi elementele mulțimii M , iar apoi elementele mulțimii $\{1, 2, \dots, n\} \setminus M$.

..... **2 puncte**
Pentru ca h să nu fie strict crescătoare pe $\{1, 2, \dots, n\}$, mulțimea M cu $\text{card } M = i$ trebuie să fie diferită de $\{1, 2, \dots, i\}$.

..... **1 punct**

Deoarece sunt 2^n submulțimi ale mulțimii $\{1, 2, \dots, n\}$, iar $n + 1$ dintre acestea – anume $\emptyset, \{1\}, \{1, 2\}, \dots, \{1, 2, \dots, n\}$ – nu convin, rezultă că sunt $2^n - n - 1$ funcții bijective $h = g \circ f : \{1, 2, \dots, n\} \rightarrow \{1, 2, \dots, n\}$ cu proprietatea cerută.

..... **1 punct**

Cum imaginea $A \subset \{1, 2, \dots, m\}$ cu n elemente poate fi aleasă în C_m^n moduri, rezultă că sunt $C_m^n(2^n - n - 1)$ funcții injective $f = g^{-1} \circ h : \{1, 2, \dots, n\} \rightarrow \{1, 2, \dots, m\}$ cu proprietatea din enunț.

..... **1 punct**